

РЕЦЕНЗИЯ

ОТ ПРОФ. Д-Р ТАТЯНА СИМЕОНОВА ИВАНОВА, Д.М.,
ЧЛЕН НА НАУЧНО ЖУРИ, ОПРЕДЕЛНО СЪС ЗАПОВЕД № Р-109-261 ОТ 28.05.2018Г.
НА РЕКТОРА НА МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ
„ПРОФ. Д-Р ПАРАСКЕВ СТОЯНОВ” - ВАРНА

ОТНОСНО: КОНКУРС ЗА ЗАЕМАНЕ НА АКАДЕМИЧНАТА ДЛЪЖНОСТ "ПРОФЕСОР" В ОБЛАСТ НА ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ 7. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И СПОРТ, ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ 7.1 МЕДИЦИНА, СПЕЦИАЛНОСТ „СОЦИАЛНА МЕДИЦИНА И ОРГАНИЗАЦИЯ НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО И ФАРМАЦИЯТА" (МЕДИЦИНСКА ИНФОРМАТИКА), ЕДИН, ЗА НУЖДИТЕ НА ФАКУЛТЕТ „ОБЩЕСТВЕНО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ", КАТЕДРА „СОЦИАЛНА МЕДИЦИНА И ОРГАНИЗАЦИЯ НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО" ПРИ МУ – ВАРНА, ОБЯВЕН В ДВ БР.36/27.04.2018Г.

Съгласно заповед № РД -109-452 от 16.07.2018 на Ректора на МУ - Варна съм определена за рецензент. В настоящия конкурс, обявен в ДВ бр. 36 от 27 април 2018г., е подала документи една кандидатка – доц. Искра Славчева Мирчева, д.м., ръководител Катедра „Социална медицина и организация на здравеопазването“ към ФОЗ, МУ – Варна.

1. Автобиографични данни и кариерно израстване

ДОЦ. ИСКРА СЛАВЧЕВА МИРЧЕВА, д.м., е родена на 20.08.1953 г. в гр. Варна. Завършва средно образование (Първа езикова гимназия гр. Варна, профил „английски език“) през 1972г.

Висшето си образование, „магистър“ по „Автоматизирани системи за управление“ завършва през 1978 г. във Висш икономически институт, Братислава, Чехословакия. През 1998 г. придобива специалност „Медицинска информатика и здравен мениджмънт“. Научната степен „Доктор“ по научна специалност “Социална медицина и организация на здравеопазването и фармацията (медицинска информатика)” е присъдена през 2001 г. Защитеният дисертационен труд е на тема ”*Параметри за приложение на електронен запис на пациента в медицинската практика*”.

Трудовият стаж на доц. Мирчева започва през 1978 г. в Институт по корабна хидродинамика, Варна (научен сътрудник III и II степен, програмист).

От 1989 започва академичното израстване на доц. Мирчева в рамките на Медицинския университет – Варна, където до 2002г. тя е била старши и главен асистент в Катедра “Социална медицина и организация на здравеопазването”, от 2002 г. е редовен доцент към Катедра „Социална медицина и организация на здравеопазването“, МУ – Варна. От 2003г. и до настоящия момент е доцент, ръководител на Катедра „Социална медицина и организация на здравеопазването“, МУ-Варна.

Има редица специализации у нас и в чужбина (Великобритания, Холандия и др.) в областта на медицинската информатика, организация на компютърни мрежи, софтуерни пакети в областта на базите данни, електронен запис на пациента, медицински информационни системи, болнични информационни системи, методи за обучение по магистърски програми по обществено здравеопазване и др.

Владее отлично писмено и говоримо английски език и руски и словашки/ чешки език на много добро ниво.

2. Преподавателска дейност

Преподавателската дейност на доц. Мирчева, успоредно с академичното ѝ израстване, се характеризира с широк спектър на обхванатите студенти, фокусиран основно в областта на медицинската информатика: БИС и БД – на всички магистри и бакалаври студенти „Здравен мениджмънт“; Здравни информационни системи и статистически софтуерни продукти, Методика на научно-изследователската работа; Здравни информационни системи и бази данни на студенти по Опазване и контрол на ОЗ (магистър); Статистически методи – на студенти по Рехабилитация, морелечение, уелнес и спа (магистър); Медицинска статистика и информатика – на студенти по Управление на здравните грижи (бакалвър); Информационни технологии в управление на здравната организация (на студенти по Здравен мениджмънт, бакалавър); Методология на научно-изследователската работа (на студенти по Фармацевтичен мениджмънт, магистър); Статистически методи в управлението, Медицинска статистика и информатика, Методология на научно-изследователската работа (на студенти по Управление на здравните грижи, магистър - след друга ОКС); Сестринска информатика - на студенти по Управление на здравните грижи, магистър (след друга ОКС); Информатика (на студенти от специалност „Медицинска сестра“ във ФОЗ Варна, вкл. филиалите в Сливен, Шумен и Велико Търново), Информатика на студенти от специалност „Акушерка“ във ФОЗ – Варна, вкл. филиалите в Сливен, Шумен и Велико Търново; Компютърна техника (биостатистика) – на студенти от специалност Дентална медицина, българо и англоезично обучение; Социална медицина и биостатистика – на студенти по Медицина, българоезично и англоезично обучение;

Методология на научно-изследователската работа – на студенти по специалност Оптометрист, магистър; Информационни системи в здравеопазването – на студенти по Обществено здравеопазване и здравен мениджмънт, на руски език.

Доц. Мирчева има участие в преподавателска дейност и в Магистърската програма по Обществено здравеопазване (англоезично обучение), Методология на научно-изследователската работа, Здравни информационни системи - в Магистърската програма по Обществено здравеопазване (англоезично обучение) изнесени в Casa College, Никозия, Кипър. Била е също така гост-лектор в Гламоргански университет, Великобритания по Програма ЕРАЗЪМ, 2007г. и 2009г. и в Тракийски университет, Одрин, Турция по Програма ЕРАЗЪМ, 2012г., преподава в курс по работа с SPSS в Докторантско училище – ежегодно по 15 часа.

Има активно участие Държавни изпитни комисии за държавен изпит и защиты на дипломни работи на дипломанти от специалностите: „Здравен мениджмънт“; „Управление на здравните грижи“; „Обществено здравеопазване“ – на български и английски език. Активно е участието на доц. Мирчева в разработването и актуализацията на учебни планове и програми.

Общата учебна натовареност за периода 2012-2018г. е над 570 учебни часа годишно, което значително надхвърля изискванията за учебна натовареност на МУ – Варна.

Доц. Мирчева над 30 ръководства на специализанти по специалността, „Медицинска информатика и здравен мениджмънт“, дипломанти в магистърските програми на специалностите по „Здравен мениджмънт“, „Управление на здравните грижи“ и „Обществено здравеопазване“, вкл. на английски език.

Ръководител е на 3 успешно защитили докторанти и научен консултат на 1 успешно защитил докторант. Научен ръководител е на 3-ма докторанти, на които предстои защита на дисертационен труд.

Като цяло 29 годишната преподавателската дейност на доц. Мирчева може да бъде оценена много високо – обхваща целия спектър на медицинската информатика, преподава на всички специалности вкл. и на англоезично обучаваните студенти, била е гост лектор в чужди университети, участва в държавните изпитни комисии, в разработката и актуализацията на учебни планове и програми на различни специалности към Факултетите по Обществено здравеопазване, Медицина и Дентална медицина на Медицински университет – Варна. Има доказани успехи в ръководството на специализанти и докторанти.

3. Съответствие на представените научни трудове с възприетите наукометрични показатели

Пълният списък с научни трудове съдържа общо **154** заглавия (**96** от тях след хабилитацията) в следните раздели:

Дисертационен труд - 1;

Монографии - самостоятелни и в съавторство – 6, от които 2 в чужбина (*5 от тях са след получаване на научното звание „доцент“*);

Учебници и учебни помагала - 10, от които 2 на английски език (*10-те са след получаване на научното звание „доцент“*);

Публикации в периодични научни списания – 63, от които 11 в чужбина (*36, от които 10 чужбина след получаване на научното звание „доцент“*);

Пълнотекстови публикации в сборници – 21, от които 12 в чужбина (*14, от които 8 в чужбина след получаване на научното звание „доцент“*);

Участия в научни форуми - 53, от които 21 в чужбина (*31, от които 15 в чужбина след получаване на научното звание „доцент“*).

Доц. Мирчева се представя с достатъчен брой научни трудове, които се характеризират с плавно увеличаване на публикационната активност през годините. Публикациите след хабилитацията са 62% общия брой на научните трудове. Областта на разработваните теми през годините се разширява, като основният акцент е върху въпросите на медицинската информатика, електронното здравеопазване и информационното обезпечаване на медицинската практика в здравеопазването, приложението на статистическите методи в клиничната медицина, оценка на здравето, здравни неравенства, важни въпроси на общественото здравеопазване, обучение в областта на медицинската информатика и др.

Особен интерес представляват монографиите, които се характеризират с оригиналност и новаторство. Такива са: Терминологичния речник по медицинска информатика - първия по рода си, издаван на български език, включващ основните термини в областта на ЕЗП. Речникът на термините по общественото здравеопазване – англо-български (в съавторство с проф .С. Попова) е навременен и сполучлив опит за описание на основните термини, използвани в областта на общественото здравеопазване.

Двете монографии (Nutrition and physical activity, Challenges and finding in measuring the behavioral determinants of obesity in children in Europe), посветени на храненето и физическата

активност в страните от ЕС и някои съседни страни са изключително интересни и представят възможностите на доц. Мирчева за пълноценно участие в многонационални научни колективи.

Монографията, посветена на медицинската информатика, е първото по рода си систематизирано ръководство в тази област, като темите са съобразени с препоръките на ЕС и Международната асоциация по медицинска информатика за обучение в тази област. Монографията „Електронно здравеопазване - опит за изясняване на терминологията“ представлява изключително интересна и полезна разработка, изясняваща липсата на консенсус относно приемането на пълна и окончателна дефиниция на термините в областта на електронното здравеопазване.

Представените учебници по биостатистика, в съавторство и с разработени отделни глави лично от доц. Мирчева, са изключително полезни, навременни и напълно подходящи за съвременно обучение на студентите, вкл. и за АЕО.

Всички публикации на доц. Мирчева са посветени на актуални теми, имат отличен дизайн и са на високо ниво. Тематиката на представените научни трудове напълно покрива предметната област на конкурса.

3.1. Научни приноси

Научните приноси на доц. Мирчева са значителни, като най-важните са:

В областта на медицинската информатика приносите са с теоретичен, методичен и приложен характер и включват такива в областта на електронните здравни записи; обучението (по здравна/медицинска информатика, информатика в общественото здравеопазване, сестринска информатика; болничните информационни системи; стандарти и защита на електронно съхранявани медицински данни (1, 2, 6, 14, 15, 17, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 38, 39, 42, 43, 44, 57, 72, 73, 81, 83, 84, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 96, 97, 100, 154).

За първи път в България е предложен нов теоретико-практически подход към проблема за разработване и внедряване на електронен запис на пациента (ЕЗП) – анализ на стандартите за представяне, обмен и защита на електронно-съхранявани медицински данни, обучението по медицинска информатика като основни параметри и необходимо условие за внедряването на електронен запис на пациента (електронно медицинско досие) в медицинската практика.

Разработен е удачен модел на параметрите на електронния медицински запис, необходими за внедряването му в медицинската практика.

Въведена е нова учебна дисциплина – медицинска информатика, включваща теми от областта на болничните информационни системи, електронно медицинско досие, стандарти за обмен и

представяне на медицински данни в електронна среда, съвременни политики и средства за защита на сигурността и конфиденциалността на електронно-съхранявани медицински данни (1, 28, 30, 32, 39, 43, 73, 81, 83, 97), с което значително се изпреварват бъдещите потребности.

Висока оценка заслужава и предложената програма по “Информатика в общественото здравеопазване” за магистърското обучение по обществено здравеопазване (91, 92, 96), както и удачното предложение медицинските сестри да изучават „сестринска“ информатика. Тази дисциплина е включена в учебните планове на медицински сестри, бакалаври и магистри по Управление на здравните грижи и това може да бъде оценено като иновативен подход.(42, 72).

Приносен характер имат и първите разработени в България учебни материали в помощ на обучението по медицинска информатика, съобразени с препоръките на ЕС и Международната асоциация по медицинска информатика (1, 2, 6). С висок научна стойност е за първи път изготвеният в България тълковен речник на основните термини от медицинската информатика (2).

В областта на БИС приносен характер имат разработените учебни материали за дисциплина „Болнични информационни системи и бази данни“ (6, 26), както и разработените учебни материали по здравни информационни системи, включително болнични информационни системи, електронни здравни записи и стандарти за обмен и унифицирано представяне на медицински данни за студентите по медицина (14, 17).

Изключително висока оценка следва да се даде и на приноса на доц. Мирчева по отношение на разработките ѝ за неприкосновеността и конфиденциалността на електронно съхраняваните медицински данни (1, 33, 57, 84, 88, 90, 100), както и на създадения модел на формалните политики за защита на електронно съхранявана медицинска информация - неща, които сега се появяват като законодателни инициативи, а от авторката са предложени за решение десетилетия преди възникането на проблема.

Следва да се отбележи, че от авторката е поставен и разработен и друг важен проблем – още преди 18 години тя доказва, че използването на ЕГН като уникален идентификатор на пациента е неуместно, и прави препоръка за създаването на защитен уникален идентификатор на пациента, различен от ЕГН. Въпреки, че този въпрос и до момента не е решен, изпреващото събитията предложение на доц. Мирчева, следва да бъде оценено много високо (1, 57, 84, 88, 90, 100).

Изследванията в областта на електронното здравеопазване и информационното обезпечаване на медицинската практика и здравеопазването са сред първите стъпки в тази област в България, като същевременно се предлагат и насоки за развитие на електронното здравеопазване у нас (7, 19, 35, 41, 54, 78, 82, 86). За пръв път у нас от доц. Мирчева е направен опит за изясняване на терминологията на електронното здравеопазване. На базата на детайлно проучване, анализ и мета-анализ на обзорни публикации в специализираната научна литература, е проследено историческото развитие и

дефинициите на основните елементи на електронното здравеопазване: електронни здравни записи (във всичките им разновидности), телемедицина, телездраве и мобилно здраве. За пръв път е обоснована необходимостта от приемане на унифицирани дефиниции за основните елементи на електронното здравеопазване във връзка с неговото развитие и внедряване у нас (7).

В областта на „Приложение на статистически методи в клиничната медицина“ приносите са с приложен и методичен характер (8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 46, 49, 50, 51, 52, 60, 62, 63, 64, 65, 66, 69, 70, 80, 85, 123, 149, 150), отразени в разработените учебни материали за обучението по биостатистика на студентите по медицина и дентална медицина. Конкретното приложение на задълбочените познания на авторката в областта на организирането на база данни е отразено в представените интердисциплинарни проучвания, вкл. и 2 мащабни международни проучвания, които могат да бъдат оценени високо по отношение на представения дизайн, статистическата обработка на данните и направените изводи и предложения до съответните институции (3, 4, 45, 61, 68, 79, 152).

Интересни и конкретни са и приносите в направление „Иновативни подходи в сестринското обучение“- те обогатяват теорията и методологията на сестринското обучение и синхронизирането му с европейските норми ([75, 77, 94, 95, 141, 145).

Безспорен принос е и участието на доц. Мирчева в разработването на Европейска рамка на основните компетенции за професионалистите по здравни и социални грижи, работещи със стари хора, като иновативен подход в сестринското обучение - разработена в рамките на проект ELLAN - European Later Life Active Network, финансиран от Европейската комисия с участието на 26 партньора от 25 страни (75, 77, 94, 141, 145). Принос е и провеждането и адекватното организиране на данните от количественото проучване сред професионалистите по здравни и социални грижи, работещи със стари хора, проведено в България, както и участието в обобщаването и анализа на данните (95, 141) и редица други конкретни практически приноси, които имат своето важно значение наред с теоретичните, методични и методологични приноси.

Количествената характеристика на научните публикации на доц. Мирчева е, че те са достатъчни на брой и значително надхвърлят изискванията на МУ-Варна.

Качествената характеристика тези публикации, показва, че те са на изключително високо ниво, посветени на актуални проблеми в областта на медицинската информатика, електронното здравеопазване, информационните технологии, специфичните изисквания на обучението в областта на информационните технологии и прилагането на статистическите методи в областта на клиничната медицина и научните изследвания. Посветени са на принципни положения, някои от които са поставени като проблем и предложени за решение за първи път в България, много преди да бъдат поставени като изискване от международните и национални институции.

Предложенията са актуални и в настоящия момент, имат иновативен характер и следва да бъдат оценени високо. Публикации са разработени акуратно, с подходящ дизайн, добре организирани данни и подходящи изводи и предложения. Участията в научни форуми успешно допълват посочените тематики и илюстрират предпочитанията на кандидатката към посочените теми.

Личното участие на доц. Мирчева в представените научни трудове се характеризира с почти 50%-но участие като самостоятелен или първи автор, което може да се оцени положително и да се отбележи факта, че в значителна част от интердисциплинарните разработки, участието на доц. Мирчева е като в последващ автор, тъй като това са разработки, изискващи задължителното участие на лекар, като водещо лице в разработката.

Следва да се отбележи като положителен факт при оценката на кандидатката и наличието на цитирания на научните ѝ трудове - общо 40 цитирания в чужди източници.

Общият импакт фактор е 35.085.

4. Участие в научни проекти и други дейности

Участието в научни проекти на доц. Мирчева е забележително: тя е участвала в 9 мащабни проекти, основно международни, в повечето от които е била координатор за България (TEMPUS JER 3604 „Дисциплини по обществено здравеопазване в България – подпомагане на университетското образование и квалификация на специалистите“ - в сътрудничество с университетите в Кембридж и Единбург, Великобритания и Ротердам, Холандия; TEMPUS JEN 3; TEMPUS JER 096 1695 „Преструктуриране на университетското обучение по здравен мениджмънт“ - в сътрудничество с университетите в Мاستрихт, Холандия и Манчестър, Великобритания; Индивидуален TEMPUS Grant – IMG-96-BG-2079, Medical Informatics Curriculum Development; Проект на OSI/ASPHER „Подобряване на качеството в обучението по обществено здравеопазване в Централна и Източна Европа“; Проект на Пакта за стабилност за Югоизточна Европа „Академични и изследователски програми в областта на общественото здравеопазване в Югоизточна Европа“, „Public Health - SE Europe“;. – Изграждане на университетска информационна система за планиране, организиране и контролиране на учебния процес в Медицински университет – Варна, по Договор 15/09.05.2003 с център КСОУВО, МОН – координатор за МУ – Варна; Проект „MANAHEALTH - Европейско професионално обучение по обществено здравеопазване и управление в здравеопазването“ по програма EUROPHAMILI / AESCULAPIUS Leonardo da Vinci Programme; FR/04/B/P/PP-151102, съвместно с Националното училище по обществено здраве в Рен, Франция - координатор за България; Scientific platform of

the working party lifestyle and other health determinants, based on the EC Grant agreement No. 2005111 - координатор за България; Проект на СЗО Мрежа „Региони за здраве” - “Бенчмаркинг в регионалния здравен мениджмънт - II” - координатор за България; CITYREGIO II и др.

Има значително участие в различни научни прояви: рецензент е в списание JMIR (IF – 5,175) и дъщерните му списания, рецензент на дипломни работи на студенти от магистърските програми „Здравен мениджмънт“, „Управление на здравните грижи“ и „Обществено здравеопазване“. Има участие като член на научно жури по конкурси за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ и академичните длъжности „доцент“ и „професор“.

Член е на Европейската асоциация по обществено здравеопазване (EUPHA), Българската асоциация по обществено здравеопазване, Българската асоциация по здравен мениджмънт, Научното дружество по социална медицина, Съюз на учените в България, Сдружение „Обществено здравеопазване’99“ – Варна, Председател на КС на МУ – Варна, Сътрудник в Центъра за управление на качеството, Одитор на системи за управление на качеството, Експерт по оценка и акредитация на лечебни заведения по Наредба №13/30.07.2003г на МЗ, член на редакционната колегия на Списание *Scripta Scientifica Salutis Publicae*, издание на МУ- Варна и др.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Представените от доц. Искра Славчева Мирчева, д.м. научни трудове, необходими документи и справки показват, че тя значително надхвърля изискванията на ЗРАСРБ и на МУ- Варна за заемане на академичната длъжност „Професор“.

Специалността, по която е защитен дисертационния труд, темите, които са включени в монографичните трудове и учебниците, публикациите в научните издания и изнесените доклади на научни форуми, напълно отговарят на тематиката на обявения конкурс. Качествената характеристика на представените трудове е, че те са на много високо ниво.

Значителните научно-теоретични, методологични и практико-приложни приноси и новаторски идеи, позволяват да се даде много висока цялостна оценка на научните трудове, представени по настоящия конкурс.

Учебната готовност, преподавателската активност и продължителността на заемането на длъжността „доцент“ също отговарят на изискванията.

Познавам лично кандидатката доц. Мирчева от доста време и мога да изкажа високата си оценка на личните ѝ качества като преподавател и успешен ръководител на катедра. Тя значително обогатява спектъра на общественото здравеопазване с нейния значителен принос в областта на медицинската информатика като учебна дисциплина и като важна област от обсега на общественото здравеопазване.

Отчитайки наличието на пълното съответствие на наукометричните и други показатели с изискванията на ЗРАСРБ и на Правилника на МУ- Варна за заемане на академичната длъжност „Професор“ и установените факти по отношение на количествената и качествената характеристика на научните трудове, убедено давам своя положителен вот за заемане на академичната длъжност „Професор“ от доц. Искра Славчева Мирчева, д.м. и си позволявам да препоръчам на почитаемите членове на Научното жури да гласуват убедено за заемането от доцент Искра Славчева Мирчева, д.м. на академичната длъжност „Професор“ в област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.1. Медицина, научна специалност „Социална медицина и организация на здравеопазването“, за нуждите на Факултет „Обществено здравеопазване“, Катедра „Социална медицина и организация на здравеопазването“ при МУ – Варна.

РЕЦЕНЗЕНТ:

(ПРОФ. Д-Р ТАТЯНА ИВАНОВА, Д. М.)

31.07.2018Г.